

— Marosvásárhelyen születtem, úgyszólván minden ehhez a város- hoz köt: gyermekkorom, ifjúságom — s ma is itt élek.

Kedvesen, nyílt mosollyal, örömteli arccal néz rám. Rayegának fekete szemét, Alakításai általában tele vannak melegséggel, szelíd tónusokkal, pasztellszínekkel festi őket, nem kacérkodik a taszító tetszetőséggel, nem hivatkozva akar uralkodni a nézők lelken. Láttam annak idején Gárdonyi Géza *A bor* című, Hunyadi rendezte előadás- ban, *Kakuk Marcit* Csuri Linkáká- ban, Bródy *A dadából*, és mindig meglepett érzékeny, csupa szív, tisztá alakjával. Hogy tud valaki ilyen tisztá, szép maradni?

Nem is szeretnék megöreg- gedni. Azt hiszem, a születésem köszönhetem. A színház szeretete mellett sok pozitív emberi vonást örököltök tőlük. Derűs életszemle- tetem, emberszeretetemet — mert én szeretem az embereket — talán édesanyámnak köszönhetem. Szeret- tek, akárcsak ő, derűs, ép lelkű, okos emberek társaságában lenni, felszabadultan, felhőtlenül nevetni, minél kevesebbet szomorkodni. Ha olykor nehéz is, mindig megpróbá- lok örülni az életnek. A tehetségem — úgy érzem — édesapámtól örököltém. Ő még ma is, ha sikert

Kislánykorában, nővérel

Édesanyjával

1939 Jöttém BÁLINT MÁRTA

feloldódna, képes elbújni, magá- val ragadni egy egész társaságot. Humora, utánzókészége utólrhe- telen. Sokgyermekes földműves- családból származik. Szerette a muzsikát — hallásom volt és ének- hangomat is tőle örököltém —, s hegedőre vágyott. Mit tehetett ilyen esetben — akkor — egy egyszerű falusi gyermek? Köréhegedült készit- tette magát, s a társaságban nem a hegedűst, hanem a fűfűt. Akinek fűfű volt — meghallotta a lélek hangját.

— Hogyan választottad ezt a pá- lyát?

— Édesanyám magyar székcs tá- nárnó volt, maga is számtalan iskolá- i gyermekelőadás szervenvelyes szövegírója, rendezője, kosztümter- vezője és szervezője egy személy- ben. Nyilván, így vagy úgy, ezekből én sem maradtam ki. Ma is életem emlékszem kiskorú ma- gamra, ahogy az felhívótrükbékben il- leglek a tükör vagy a család „nagy- kőzönség” előtt, és szavatom az Anyám tyúkját és a De szeretnék gazdag lenni-t. De igazi talákozási- som, az első, a színházal akkor történt, amikor Bródy A tanítónő- jében stáuszáltam. Ekkor kapott meg egy életre a színház „szaga”, valósággal itam magamba a színhá- lak, kosztümök, a kopott, rivalda- fény lakította plüss furcsa, sajátos, poros szagát, amely ha behunytam a szemem, az annyira áhitott színházi világot varázsolta élelem... Sosem felejtlem el, milyen büszke voltam első keresetemre, amit a statisztalásért kaptam. Társaimat mustáros virsinek hívtam, s a mara- dék pénzt diadalmasan vittm ha- za... Első kudarcom is felejtethet- len. Tánckar helyett a kórusba vet- tek fel az egykori Székely Népi Együttés gyermekkarába... Magyartanáraimnak: Hajdú Haj- nalnak és Filiep Annának is sokat köszönhetek... Tudatosabban ő

irányították a színi pályá felé. Filiep Anna valósággal kézen fogva vitt beiratkozni a felvételire.

— Kik tanították?

— Rengeteget tanulhattunk ki- vált Lohinszkytól, aki elüthette ben- nünk a színházi etikát, ma is cso- dálni tudom azért a maximális oda- adásért, amit a színház iránt érzek, tesz, lépilálja a fiatalabbakat is ko- mely úgyszeretivel.

— Szatmárt választottad a kihe- lyezésre?

— Igen, és nagyon örülök neki. Életemben s a pályámon is az volt a legfelhőtlenebb korszák. Csak utólag tudtam fölérni, mit jelent, ha kezdő színészre odafigyelnek, szeretik, bíznak benne. Egyszeriben éreztem, hogy szükség van rám. Tulajdonképpen Vásárhelyre ke- rülve tanultam meg, hogy küzdeni is tudni kell ezen a pályán. Házla- ltság volna panaszodnom ennyi é- v távlatából, hiszen itthon sem tartoztam a keveset foglalkoztatot- tak közé, bár volt vagy öt évem, amit a kispadon töltöttem. Ját- szottam, de nem olyan szerepeket,

Édesapja

Ez a család

amelyekben megmutathattam volna magam. Az *Itt esedek a hajnalok* című előadásban adódot először lehetőségen. Nagyon jól éreztem magamhoz Liza alakját, és Kincsé- sel is remekül tudtunk dolgozni. A csapat is lelkes volt... Légyegesen tartom, hogy a színészek bizonyos életkorban, bizony szerepeket el kell játszania. A tehetség olyan, mint a virág, ha nem öntözik kellő időben — kiszárad. Az állandó és tehetségre szabott színpadi jelen- lésre — igenis — szükség van. Nem hiszek abban, hogy otthon formá- ban tudom tartani magam. Szükség van a közönséggel való kapcso- latra. Arról nem is beszélve, hogy más energiák feszülnek az ember- ben hőz és harminc között, mint negyven és ötven között.

— Miket játszottál?

— Volt egy olyan évadom, amit minden színésznőnek kívánok: egyik este *Leár király* Reganije; játsztam, másnap az *Énekes madár* Magdóját, még másoron volt Gár- donytól *A bor*, amiben Rozikát alakítottam; abban az évadban játsztam Múgatcsu *A székelyka- sábol* Ameliót, egy nagysziló dán- tit, és Krúdy *Vörös postakocsiján* Estzelláját. Őt, mondhatom abszolút főszerep, és egymástól tel- jesen különböztek. Ezek közül a Magdó volt számomra a leglelője- tetlenebb állomány. Éreztem, étem az a figurát. Éltre szülő színesi tanulás volt maga az együttműkö- dés is Tompa meterrel. De megha- tározó élmény volt számomra Hu- nyadi Andrásal is dolgozni.

Színeszóni kibontakozásom Vásá- rhelyen az ő odafigyelésének és fel- tétlen bizalmának köszönhetem. Ez már az ő tükre! — hogyan? Hunyadi ráértett arra — hogyan? — hogy mit bízhát rám. Neki köszönhetem a *dadit* is Bródy művéből, Eszter megformálásának a lehetőségét Cai- ky *Cifra nyomorúsgából*, és foly- tathatnám... Csak hálas lehetek neki. Krúdy *Vörös postakocsiján* Estzellája is emlékezetes élményem. De hát nyilván a legfrissen feladat a legizgalmasabb. Legutóbbi nagy feladatam Larissza alakjának mege- leventése volt Osztróvsky *Ho- zomány nélküli lány* című darabjában. Belőlről tudtam „hozni”, mint a műsorfűtlen elmondtam. E sze-

reppel azt szerettem volna érzékel- tetni, hogy az ember nem arra szá- licott, hogy a végsközt elviselje a kiszolgáltatottságot. Hemingway-jel vallom: az embert el lehet pusztítani, de nem lehet legyőzni.

— Hogyan dolgozol?

— Az ösztönöm dominálnak mindenképpen, először az öszö- nem vezetek, később párosulnak a tudattal... tudom is én, inkább egyfajta vegyületre ez tudtnak és ösztönnek, de ha mérleget tenem, az ösztön felé billen a serpenyő.

— Filmteztél is.

— Igen. Kétszer. Mindkét film- szerepem színpadi alakításához kö- zödi. *Itt esedek a hajnalok* bemutatóján látott Gh. Turcu, az *Esti vendégek* című film rendezője. Örömmel fogadtam meghívását az egyik főszerep alakítására. Olyan kiváló partnerekkel dolgoztam, mint lon Caramiru, Ovidiu Iuliu Moldovan és mások. A másik „filmfellépésem” indulásnak körülményei már kalandosabbak. A színházban '79 tavaszán kezdtük meg a *Vörös postakocsi* próbáit. A nézőtérben ültem a kollégámmal, amikor a nyögtem túl ismeretlen, hétfős kisfia elkezdett nekem „udvarolni”. Be is mutatkozott: Hintsch Gyurika... Ellett néhány hét, sor került a főpróbákra. Éjeli után, fáradtan tértem haza. Alig aludtam el, amikor a telefon csen- gője kiméletlenül belcsított leg- jobban álomban. Azt hittem, ostoba tréfát úzsek velem. Az ismeretlen telefonáló közölte, hogy Budapest-

Fiával, Gergővel, színi tanuló

Ferenczy Istvánnal az Énekes madárban

Hunyadi Lászlóval a Kakuk Marciban

Ács Alajossal a satmári Venetikokban

A Vörös postakocsiában Lohinszky Loránddal

Ismét Lohinszkyval A hozomány nélküli lányban

Jelenet A dadából. Partnere Csorba András.

reppel azt szerettem volna érzékel- tetni, hogy az ember nem arra szá- licott, hogy a végsközt elviselje a kiszolgáltatottságot. Hemingway-jel vallom: az embert el lehet pusztítani, de nem lehet legyőzni.

— Hogyan dolgozol?

— Az ösztönöm dominálnak mindenképpen, először az öszö- nem vezetek, később párosulnak a tudattal... tudom is én, inkább egyfajta vegyületre ez tudtnak és ösztönnek, de ha mérleget tenem, az ösztön felé billen a serpenyő.

— Filmteztél is.

— Igen. Kétszer. Mindkét film- szerepem színpadi alakításához kö- zödi. *Itt esedek a hajnalok* bemutatóján látott Gh. Turcu, az *Esti vendégek* című film rendezője. Örömmel fogadtam meghívását az egyik főszerep alakítására. Olyan kiváló partnerekkel dolgoztam, mint lon Caramiru, Ovidiu Iuliu Moldovan és mások. A másik „filmfellépésem” indulásnak körülményei már kalandosabbak. A színházban '79 tavaszán kezdtük meg a *Vörös postakocsi* próbáit. A nézőtérben ültem a kollégámmal, amikor a nyögtem túl ismeretlen, hétfős kisfia elkezdett nekem „udvarolni”. Be is mutatkozott: Hintsch Gyurika... Ellett néhány hét, sor került a főpróbákra. Éjeli után, fáradtan tértem haza. Alig aludtam el, amikor a telefon csen- gője kiméletlenül belcsított leg- jobban álomban. Azt hittem, ostoba tréfát úzsek velem. Az ismeretlen telefonáló közölte, hogy Budapest-

ről hív, és Hintsch Györgynek hívják. Kis híján bosszúsan lecsap- ta a kagylót. Tisztázódott, hogy a magyar filmrendezőnek megtetszett az Estzella-alkatásom és meghívott próbafelvétele Budapestre. A felvé- tel „sikerült”, s így kaptam meg a *Naplemente délen* című film egyik női főszerepét. Parádés szereposztás volt, partnerem Huszti Péter, azu- tán Kálmán György, Sinkovits Imre, Lohinszky Loránd... A filmet a hazai mozikban is vetítették.

— Milyen érzés volt filmezni?

— Szeretek kitarulkozni, meg- mutatni magam. A film erre kiváló lehetőséget adott. A kamerák a ve- sébe is beelőlnak. Kár, hogy egye- lőre a folytatás elmaradt...

— Azt mondtad, szeretted az em- bereket. Hogy érzéd, tégéd is szer- tetek? Például a kritika?

— Nos, nem mondhatom, hogy elkenyeztetett. Bár nem írtak, írnak rólam általában ledorongolóan, azért egy kicsivel több odafigyelést a kritika részéről is elvárnék. Íróz- nek attól, hogy szárrá fűjünak fel, nem értől van szó... Egyébként szá- momra a közönség szeretete és tá- ragszkodása jelentette mindig is a legjobb kritikát. És erre sohásem panaszodhattam. Udvarhelyen turnézunk például az *Énekes ma- járral*. Fergeteges siker, virágok. Hódás után a szállodal szobánkba mentünk. A folyosóról beszélgetes tisztány csapjak meg a füleket. Valaki kitarútnan kérdőszókdók, bekopogtat a szobákba. Kiderült: a szálloda egyik takarítószuánya

volt, aki kijelentette: addig nem nyugszik, amig személyesen nem látja Magdót, amig legalább két szót nem beszél vele. Meghatott en- nek az asszonynak az őszinte, szívből jövő csodálata, vagy Ko- loszváron *A dadával*. Kimegyek egyéni taptsa, s hallom, hogy kiál- tják: — Bravó! — És akkor több függönyzész, és megint... Ilyet soha életemben nem életem át. Majdnem odagyökerezett a lábám a színpadra.

— A kollégáid szeretnek mint partnert?

— Azt hiszem, igen. Már több kollégám mondta, hogy jó partner vagyok. Sajnos, ritkán cseréljük ki véleményünket egymás alakításai- ról. Pedig az lenne az ideális. Még akkor is, ha nem értünk vele egyet. Mindenképpen hasznunkra volna, ha meghallgatnánk egymást.

— S ez miért nem történik meg?

— Talán túl hiúk vagyunk, bi- zalmatlanok egymás iránt... — Vannak hibáid, amikről tudsz, és ki kell küszöbölnöd őket? — Hogyne! Például mindig ügyelnem kell arra, hogy ne mo- zogjak agyon egy szerepet. Vagy a hangomra. Kis terjedelmű. Nem segít. Tudatosan kell kialakítanom a közpohangjaimat. — Miért játszott te szinte mindig naivakát? Ilyen vagy? — Játsszám Reganit is a *Leár kí- rúlyban*. A kritikások fel is voltak háborodva a szereposztás miatt. Bár egy bukarési kritikuscsoport megdicsért ezért az alakításomért.

De úgy érzem, pozitív szerepekre alkalmasabb vagyok... Ilyeketem megörzini magamban a gyermek tisztaságot... Nagyon jó lenne, ha nem öregednék meg! — Neveve- mondja ezt. — No de fíre a tréfa- val — folytatja —, életem eddigi legnagyobb sikere a fiam, Gergő. Nemcsak színház-, hanem család- centrikus is vagyok, szeretem, ha mindekké meg” — ha a színházi és családi életem harmonikus. A fiam — legalábbis számunkra — csodálatos teremtés. Bámulatra méltó akaratereje van. Sehogyra sem tudtuk leszoktatni a cumizás- ról. Mig egyszer csak kijelentette: — Most már nagyfűt vagyok, hol- napról nem kell a cumi! — Másnap este, mikor leküztük macskó társ- saságában, odatették az elmaradha- tatlan cumit is. Felháborodva jelen- tetta ki: — Mondtam, hogy többet nem cumiztél! — És nem nyúlt hozzá. Egész éjszaka forgolódt, de nem nyúlt hozzá. És ropogant fantáziás. Elfogulgság nélküli kí- váló gyermekrajzokat készít.

— Várami egészen új arcomat szeretném megmutatni a nézőknek, és magamnak nem utolsósorban. Rengeteg energia, játékedv feszül meg bennem. Ezért is vallom, együtt az ifjabb Dumas-vel. „A színház olyan, mint a szerelem, jó kedély, hiáltság, egészésg és erő kell felülrá.” Nos, ez az én változó- lan művész hivalásom.